

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ
РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ
(розвиток галузей та регіонального
виробництва, бюджетне регулювання
та фінансування)**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

***(до 150-річчя Одеського національного університету
імені І.І. Мечникова)***

За загальною редакцією
канд. екон. наук., проф., зав. кафедрою економ.
та моделюв. ринкових відносин
Інст. іннов. та післядипломної освіти
Одеського НУ ім. І. І. Мечникова
Т. О. Журавльової

Павлоград
«АРТ СИНТЕЗ-Т»
2 0 1 4

УДК 332.1(477)
ББК 65.04 (4Укр)
П 76

Рецензенти:

Горбонос Федір Володимирович – д-р. екон. наук, професор,
ПВНЗ «Львівський університет бізнесу та права»

Довбня Світлана Борисівна – д-р. екон. наук, професор,
Національна металургійна академія України

Петкова Леся Омелянівна – д-р. екон. наук, професор,
Черкаський державний технічний університет

*Рекомендовано вченою радою
Одеського національного університету
імені І.І. Мечникова (протокол № 1 від 30.09. 2014р.)*

**Пріоритетні напрями регіональної політики в економічній
П 76 сфері (розвиток галузей та регіонального виробництва, бюджетне
регулювання та фінансування):** колективна монографія. Т.1. / за
заг. ред. Т.О.Журавльової. — Павлоград: АРТ Синтез-Т, 2014.—
363с.

ISBN 978-966-97393-4-6 (повне вид.)

ISBN 978-966-97393-5-3 (том 1)

Колективна монографія виконана в межах теми Держбюджетної теми дослідження кафедри економіки та моделювання ринкових відносин Інституту інноваційної та післядипломної освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова «Дослідження пріоритетних напрямів регіональної політики в економічній сфері» ДР №0110U.007602 і присвячена 150-річчю Одеського національного університету імені І.І.Мечникова.

Видання орієнтоване на фахівців, які займаються практичною діяльністю у сфері регіональної політики, академічних працівників, представників урядових кіл, широку громадськість.

**УДК 332.1(477)
ББК 65.04(4Укр)**

© Одеський національний університет
імені І.І.Мечникова, 2014
© Т.О.Журавльова, 2014

ISBN 978-966-97393-4-6 (повне вид.)

ISBN 978-966-97393-5-3 (том 1)

стратегічних і поточних цілей соціально-економічного розвитку регіонів, а й в забезпеченні їх ефективного використання.

Список джерел

1. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: [монографія за ред З.С. Варналія].-К.-2007.
2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015р.// офіційний вісник України.-2006.-№30.-С.36.
3. Державне управління регіональним розвитком України: [монографія]/ За ред. В.Вороніна, Я. Жаліла .-К.: НІСД, 2010.-288с.
4. Економічна енциклопедія: У 3т. Відп. ред. С.В. Мочерний.-Львів: Акадemia, 2002.-952с.

4.2. Фінансова децентралізація: нові виміри соціально-економічного розвитку регіонів

Сьогоднішні реалії соціально-економічного розвитку регіонів України зумовлюють необхідність розробки та імплементації сучасної концепції фінансової децентралізації, що створила б умови для побудови ефективної системи міжбюджетних відносин у форматі «центр-регіон» та сприятиме посиленню правової, організаційної та фінансової спроможності місцевих бюджетів, підвищенню якості надання суспільних послуг.

Концептуальні засади фінансової децентралізації ретельно опрацьовані в працях зарубіжних науковців, серед яких: Р. Бёрд, В. Братік, Бол, Д. Боукс, Д.Б'юкенен, Р. Масгрейв, Д. Роден. У вітчизняному науковому просторі проблематикою міжбюджетних відносин на основі запровадження теорії фінансової децентралізації та соціально-економічного розвитку регіонів опікуються: Є. Балацький, І.Волохова, І. Вахнюк, І. Камінська, С.Фролов та ін. Разом з тим, варто визначити, більшість з цих праць характеризуються відсутністю уніфікованих методологічних положень, які б дозволяли обґрунтовувати необхідний рівень фінансової децентралізації шляхом встановлення взаємозв'язку бюджетних показників із стратегічними цілями соціально-економічного розвитку регіонів; збалансування загальнодержавних і регіональних інтересів за пріоритетними напрямками розвитку регіонів. Тому опираючись на сучасні положення фінансової теорії та доробки вчених виникає необхідність наукового обґрунтування економічно необхідного рівня фінансової децентралізації у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіонів України.

З економіко-правової точки зору, фінансову децентралізацію розуміють як: сукупність повноважень, обов'язків, функцій, що передаються з центрального рівня на місцевий. Як складова бюджетної політики в системі державного регулювання регіонального розвитку, фінансова децентралізація являє собою засіб для прийняття рішень на рівні громад в результаті зміщення влади від центрального уряду до місцевої влади. Проте важливим аспектом дослідження є кількісна оцінка рівня фінансової децентралізації та якісна оцінка її впливу на забезпечення соціально-економічного зростання регіонів. Треба зазначити, в сучасній економічній літературі викладено цілий ряд методичних підходів в яких науковці пропонують різні системи показників, напрямків, критеріїв на підставі яких необхідно проводити відбір індикаторів. В світовій практиці такі інституції як МВФ, комітет статистики країн ЄС, Організація Економічного Співробітництва та Розвитку, Організація об'єднання міст та місцевого самоврядування ступінь впливу фінансової децентралізації на соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальних утворень (регіонів, міст) оцінюють за допомогою кількісних та якісних критеріїв [1]. Кількісні критерії базуються на системі індикаторів, до яких відносять: частку доходів та видатків місцевих та регіональних бюджетів у ВВП, у консолідованому (зведеному) бюджеті; частку трансфертів у доходах та видатках місцевого (регіонального) самоврядування; частку податкових та неподаткових надходжень в загальних доходах місцевого (регіонального) бюджету; частку трансфертів в центральних бюджетах, ВВП та ін. Якісні критерії враховують систему індикаторів, що пов'язані з громадським опитуванням, даними експертних рад, інформацією місцевих та регіональних органів влади, науковими дослідженнями. Саме емпіричні моделі зарубіжних науковців - де`Мело, Давуді та Зу, М. Белла дозволяють оцінити вплив фінансової децентралізації на соціально-економічний розвиток [2]. Тому виникає науковий інтерес до можливої їх апробації на основі статистичної інформації соціально-економічного розвитку регіонів України за період 2006-2013 років [3,4].

Так, за моделлю де`Мело економічну стабільність регіону можливо оцінити за співвідношенням фіскального дефіциту (профіциту) місцевого бюджету до валового регіонального продукту та використати цей показник як залежну змінну. До незалежних змінних варто віднести такі показники як податковий потенціал місцевого бюджету (відношення середнього обсягу доходів місцевого бюджету на одну особу до середньодушового обсягу

доходів всіх місцевих бюджетів в Україні), фінансову автономію (співвідношення власних доходів місцевих бюджетів до загальних видатків місцевих бюджетів), а також фіскальну залежність місцевих бюджетів (відношення міжбюджетних трансфертів до загального обсягу доходів місцевих бюджетів) та дотаційну залежність місцевих бюджетів (відношення дотацій вирівнювання до загального обсягу трансфертів). Результати оцінки впливу фінансової децентралізації на економічну стабільність регіонів України представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Вплив фінансової децентралізації на економічну стабільність
регіонів України

Збалансування місцевих бюджетів (дефіцит/профіцит)/ ВРП				
Фінансова залежність місцевих бюджетів	-0,853 (0,005)	-	-	-
Трансфертна (дотаційна) залежність місцевих бюджетів	-	-0,662 (0,011)	-	-
Податковий потенціал місцевих бюджетів	-	-	0,679 (0,011)	-
Фінансова автономія місцевих бюджетів	-	-	-	0,797 (0,007)
R ²	0,728	0,439	0,461	0,634
DW	1,846	0,151	1,872	0,006
Кількість регіонів України	27	27	27	27

За отриманими результатами (табл. 1) доведено фіскальну залежність місцевих бюджетів від трансфертів, що має зворотній зв'язок тобто негативний вплив на економічну стабільність регіонів України та збалансування місцевих бюджетів.

Значення фінансової залежності є досить значущими. В свою чергу, податковий потенціал та фінансова автономія місцевих бюджетів покращують економічну стабільність регіонів, проте сила впливу та тіснота зв'язку є не достатніми, в наслідок того, що податковий потенціал місцевих бюджетів в Україні досить низький.

За моделлю Давуді та Зу імперично можливо дослідити вплив фінансової децентралізації на економічне зростання регіонів (табл.2).

В цій моделі залежною змінною обрано темпи приросту валового регіонального продукту на душу населення, а незалежні змінні – такі, як за моделлю де Мело.

Найбільший негативний вплив на економічний розвиток регіонів здійснюється внаслідок трансфертної (дотаційної) залежності місцевих бюджетів. Статистично значущим виявився зворотній зв'язок між фінансовою залежністю місцевих бюджетів та зростанням ВРП на душу населення.

Таблиця 2

Вплив фінансової децентралізації на економічний розвиток регіонів України

Зростання ВРП на душу населення				
Фінансова залежність місцевих бюджетів	-0,797 (0,007)	-	-	-
Трансфертна (дотаційна) залежність місцевих бюджетів	-	-0,940 (0,002)	-	-
Податковий потенціал місцевих бюджетів	-	-	0,965 (0,001)	-
Фінансова автономія місцевих бюджетів	-	-	-	0,664 (0,011)
R ²	0,635	0,884	0,931	0,441
DW	2,513	0,074	1,970	0,010
Кількість регіонів України	27	27	27	27

Вплив на економічне зростання показника фінансової автономії місцевих бюджетів майже статистично незначущий, але податковий потенціал має значний позитивний вплив та найвищу статистичну значущість.

Таким чином, для збереження економічної стабільності та забезпечення регіонального розвитку необхідно нарощувати податковий потенціал та фінансову автономію місцевих бюджетів, що позитивно вплине на їх фінансову стійкість, достатність та дієздатність. Саме фінансова спроможність, як інтегральний показник, що відображає соціально-економічний розвиток регіонів, розраховується на основі системи показників фінансової достатності, дієздатності та стійкості [5]. Тому доцільно оцінити вплив фінансової децентралізації на фінансову спроможність регіонів України (табл.3). Результати оцінки дають змогу встановити, що вплив податкового потенціалу місцевих бюджетів (відношення середнього обсягу доходів місцевого бюджету регіону

на одну особу до середньодушового обсягу доходів всіх місцевих бюджетів в Україні) та фінансової автономії (співвідношення власних доходів місцевих бюджетів до загальних видатків місцевих бюджетів) на зростання рівня фінансової спроможності регіонів є позитивним, проте як і в попередніх моделях, фінансова залежність (відношення міжбюджетних трансфертів до загального обсягу доходів місцевих бюджетів та відношення дотації вирівнювання до загального обсягу трансфертів) мають негативний вплив на фінансову спроможність регіонів, їх значення статично значущі.

Таблиця 3

Вплив фінансової децентралізації на фінансову спроможність місцевих бюджетів

Фінансова спроможність місцевих бюджетів				
Фінансова залежність місцевих бюджетів	-0,780 (0,008)	-	-	-
Трансфертна (дотаційна) залежність місцевих бюджетів	-	-0,689 (0,011)	-	-
Податковий потенціал місцевих бюджетів	-	-	0,697 (0,010)	-
Фінансова автономія місцевих бюджетів	-	-	-	0,589 (0,013)
R ²	0,608	0,475	0,486	0,347
DW	1,865	0,092	1,203	0,021
Кількість	27	27	27	27

Отже, фінансова залежність регіонів від Державного бюджету, незначний рівень податкового потенціалу, низький рівень фінансової автономії місцевих бюджетів, недосконалий механізм розмежування видаткових повноважень між гілками влади окреслюють існуючі проблеми реального стану фінансової децентралізації в регіонах України.

Доцільно акцентувати увагу на тому, що ефект сучасної ситуації, що склався в економіці України під впливом політичної кризи, а також внутрішніх проблем вітчизняної економіки, змушує уряд реформувати систему міжбюджетних відносин та проводити більш жорстку бюджетну політику. Складність та масштаби завдань потребують негайного вирішення та впровадження заходів і коректив, що дозволять суттєво посилити дієвість бюджетної політики, її конструктивний вплив на розвиток фінансової децентралізації в регіонах України, зростання добробуту населення,

покращення діяльності суб'єктів господарювання. Так до основних напрямків бюджетної політики у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіонів Уряд держави відносить: збільшення питомої ваги місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України з урахуванням розмежування на законодавчому рівні доходів між державним та місцевими бюджетами; внесення змін до актів податкового законодавства в частині їх впливу на доходи місцевих бюджетів; підвищення фінансової спроможності місцевих бюджетів; удосконалення формульного підходу до розрахунку доходів та видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів; підвищення прозорості та ефективності використання бюджетних коштів шляхом запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів; підвищення рівня обґрунтованості бюджетного планування на місцевому рівні і т.д.[6].

Зазначене обумовлює об'єктивну необхідність у розробці науково методичного інструментарію до економічного обґрунтованого рівня фінансової децентралізації в регіонах шляхом встановлення взаємозв'язку бюджетних показників із стратегічними цілями соціально-економічного розвитку регіонів; збалансування загальнодержавних і регіональних інтересів за пріоритетними напрямками розвитку регіонів; надання державної підтримки через державний фонд регіонального розвитку з урахуванням інвестиційної привабливості регіонів.

Для визначення рівня впливу фінансової децентралізації на соціально-економічне зростання регіонів слід використати закон Вагнера. У світовій практиці даний закон довгий час вважався чи не найбільш неспоршним економічним законом. У сучасному трактуванні закон Вагнера набуває такого змісту: зростання валового внутрішнього продукту супроводжується прискореним зростанням державних витрат. Якщо розглядати регіональний рівень, закон Вагнера може мати наступне теоретичне припущення: зростання валового регіонального продукту супроводжується прискореним зростанням витрат місцевого бюджету. Досліджуючи взаємозв'язок даних показників, доречно говорити про вплив фінансової децентралізації на соціально-економічне зростання, адже використання частки видатків місцевих бюджетів регіонального рівня у валовому регіональному продукті дає підстави аналізувати дані процеси. В наукових працях зарубіжних економістів Р. Армі та Р. Рана запропоновано врахування ефекту Армі-Рана, відповідно до якого позитивний вплив нарощення місцевих витрат на зростання ВРП спостерігається до моменту досягнення деякого оптимального

значення частки витрат місцевих бюджетів у ВРП, а подальше їх нарощення знижує обсяги ВРП в економічній системі (рис.1) [7].

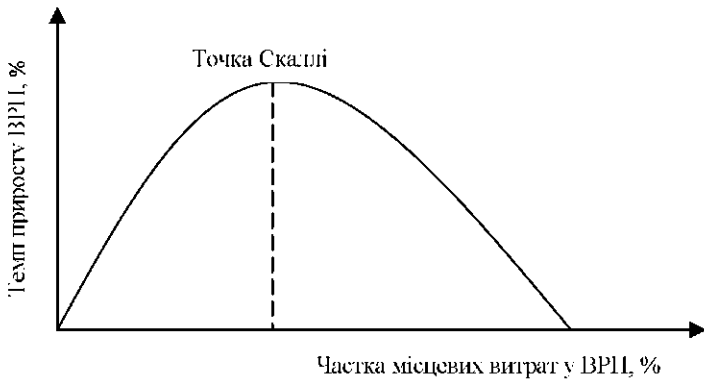

Рис. 1. Крива Армї-Рана та точка Скаллі

Відповідно до сучасних уявлень, крива Армї – Рана задає параболічну залежність між темпом приросту ВРП ($y = \Delta X / X$) і часткою витрат місцевих бюджетів у ВРП ($x = G / X$). Слід відмітити, що зв'язок між даними показниками може бути й зворотнім. Крива фіксує наявність зворотного впливу бюджетної активності на економічне зростання. Точка Скаллі відбиває максимум приросту ВРП. Варто зазначити, що в якості базової аналітичної конструкції кривої Армї-Рана може виступати параболічна функція $y=u(x)$ [8]:

$$y = ax + b x^2, \quad (1)$$

де: y – темп росту ВРП;

a і b – параметри, які підлягають математичній оцінці. Значення коефіцієнтів a і b встановлюється за допомогою засобів MS Office Excel.

Враховуючи напрацювання зарубіжних науковців, оцінити вплив фінансової децентралізації на соціально-економічний розвиток можливо за певним алгоритмом [9]: по-перше, оцінка темпів зростання ВРП та місцевих видатків; по-друге, оцінка місцевих видатків у ВРП; по-третє, дослідження впливу змін місцевих видатків на ВРП; по-четверте, визначення оптимальної частки місцевих видатків у ВРП для кожного регіону України. Останній етап розраховується на основі емпіричної оцінки точки Скаллі. Так, оптимальна частка місцевих видатків регіонів України

(x_{max}), що забезпечить максимальне значення ВРП, встановлюється на основі перетворення формули (1):

$$x_{max} = (\sqrt{a^2 + 4 * b - a}) / 2 * b \quad (2)$$

На основі статистичних даних зроблені розрахунки щодо оцінки рівня фінансової децентралізації в регіонах України за період 2007-2013 роки. Основними критеріями виявлення взаємозв'язку між зміною обсягу видатків місцевих бюджетів та показниками ВРП є темпові показники зміни даних параметрів. Порівняння динаміки видатків місцевих бюджетів та рівня економічного розвитку регіонів свідчить про відсутність чіткої залежності між темпами економічного зростання та темпами нарощення видатків за період 2007 – 2013 рр. (рис.2).

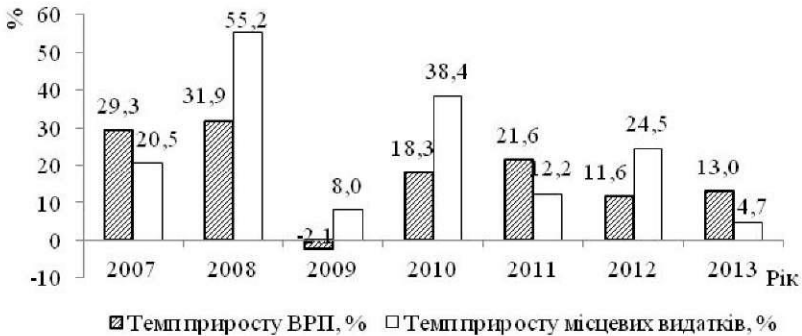

Рис. 2 . Середнє значення темпів приросту в Україні

Варто також акцентувати увагу на тому, в 2007-2013 рр. зростання видатків місцевих бюджетів обумовлювало зростання ВРП, однак у 2008-2010 та 2012 рр. темпи зростання видатків місцевих бюджетів перевищували темп зростання ВРП. Кризовий та посткризовий періоди характеризувалися значним падінням розвитку економіки регіонів та посиленням рівня державного регулювання, про що свідчить негативне значення темпу приросту ВРП (-2,1) у 2009 р. Основним показником, що відображає значущість місцевих видатків як фактора економічного зростання та характеризує рівень фінансової децентралізації влади, є частка відповідних видатків у ВРП. Тому на рис. 3 наведено динаміку темпів приросту ВРП та питомої ваги видатків місцевих бюджетів у середньому по Україні за 2007-2013 рр.

Рис. 3. Динаміка питомої ваги видатків місцевих бюджетів у ВРП та темпів приросту ВРП в Україні

Наведений статистичний аналіз демонструє обернену залежність між зростанням частки видатків місцевих бюджетів у ВРП та темпами приросту економіки регіонів. Зростання рівня фінансової децентралізації сприяє соціально-економічному розвитку регіонів, проте до певної міри. Питома вага видатків місцевих бюджетів у ВРП коливалась в межах 15,6 – 17,3% за аналізований період. Тому, виникає необхідність встановити оптимальну межу рівня фінансової децентралізації влади. Як раніше зазначалось, одним з показників, на основі якого визначається граничний рівень видатків місцевих бюджетів у ВРП є точка Скаллі. Графічна інтерпретація визначення точки Скаллі представлена на рис. 4.

Дані, наведені на рис.4, щодо взаємозв'язку темпів приросту ВРП України та частки місцевих видатків у ВРП у його структурі за 2007-2013 рр. свідчать, що отримана парабола ефекту Армі-Рана вказує на відсутність стійкої залежності між вказаними економічними параметрами. Можна зробити висновок, що максимальне зростання ВРП за період 2007-2013 рр. для регіонів України досягається за умови частки місцевих видатків у ВРП на рівні 16,28 % (2008 рік). Проте, якщо звернутися до статистичного аналізу, то можна знайти оптимальну частку місцевих видатків для регіонів України у їх ВРП. Отримані розрахунки свідчать, що 100% темп приросту валового регіонального продукту можливий при середній частці місцевих видатків кожного регіону у ВРП на рівні 25,93 % (табл.4).

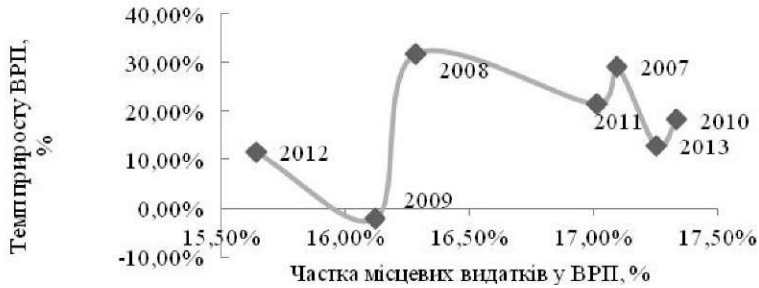

Рис. 4. Графічне відображення точки Скаллі за період 2007-2013 рр.

Таблиця 4
Групування регіонів України за рівнем та ступенем фінансової децентралізації

Рівень/ступінь децентралізації, %	Регіони
7,16-21,38 мінімальна	Луганська, Харківська, Запорізька, Сумська, Миколаївська, Дніпропетровська, Донецька, Кіровоградська, Полтавська, м. Київ
21,39-35,59 середня	АРК, Тернопільська
35,60-49,81 помірна	м. Севастополь, Рівненська, Львівська, Ужгородська, Івано-Франківська, Одеська, Житомирська, Київська, Вінницька
49,82-64,03 вище середнього	Чернігівська, Черкаська, Луцька
64,04-78,24 зростаюча	Хмельницька, Херсонська
78,25-92,46 максимальна	Чернівецька
25,93	Середнє значення по Україні
12,91	Розмах рівня фінансової децентралізації

Слід зазначити, що сучасний нерівномірний соціально-економічний розвиток регіонів України вимагає диференційованого підходу до оцінки необхідного рівня фінансової децентралізації за видатками місцевих бюджетів. Тому на основі вище наведеної методики розраховано можливий рівень - (кількісна оцінка) - фінансової децентралізації для кожного регіону та за формулою Стерджесса [10] згруповано регіони за ступенем впливу фінансової

децентралізації – якісна оцінка (табл.4). Результати аналізу свідчать, що рівень фінансової децентралізації регіонів, при якому можливе максимальне 100 % зростання їх валового регіонального продукту може коливатись від 7,16 до 92,46 %. Варто відмітити, що найбільший економічно обґрунтований рівень фінансової децентралізації, що не приведе до соціально-економічного занепаду можливий у таких регіонах України, як Чернівецька, Херсонська, Хмельницька, Чернігівська та інших областей, де частку видатків місцевих бюджетів у валовому регіональному продукті можна збільшувати до розрахованого рівня. Таким чином, забезпечення гармонійного розвитку людини та високого рівня її добробуту є основною метою діяльності демократичної держави та ключовими вимірниками прогресу сучасного суспільства. Політика уряду повинна спрямовуватися на створення відповідних умов для досягнення цієї мети. Сьогоднішні реалії України зумовлюють необхідність розробки та імплементації сучасної концепції фінансової децентралізації, що створила б умови для соціально-економічного розвитку як окремих територіальних одиниць нашої держави, так і усієї країни в цілому.

Концепція має базуватися на засадах Конституції України у царині повноважень центральних та місцевих органів влади, адміністративно-територіального устрою держави, прав громадян відповідно до чинного законодавства та міжнародних документів і з урахуванням стратегічного розвитку регіонів України. Результати розрахунку дозволяють ще раз зауважити, що фінансова стійкість та податкова автономія місцевих бюджетів є найбільш впливовим компонентом фінансової децентралізації. Тому питання бюджетного регулювання фінансової децентралізації місцевих бюджетів з метою забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів, потребує вироблення новітньої політики міжбюджетних взаємовідносин у форматі «центр-регіон», посилення правової спроможності регіонів відповідно до принципів бюджетної системи України та ефективної територіальної організації органів місцевого самоврядування.

Список джерел

1. Рябушка, Л. Б. Децентралізація місцевого самоврядування: проблеми України та зарубіжний досвід [Текст] / Л. Б. Рябушка // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць / ДВНЗ «УАБС НБУ». – Суми, 2012. – Вип.36. - С.126-139
2. Elgar E. Public finance in developing transitional countries / E.Elgar. – Cheltenham, UK Northampton : Vazquez and James Alm, 2003. – 400 p.

3. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2013 рік [Електронний ресурс]: Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень (ІБСЕД). – Режим доступу : <http://www.ibser.org.ua/news/435>. – 17.05.2014. – Назва з екрана.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua> – 19.02.2014. – Назва з екрана.
5. Рябушка, Л. Б. Аналітична оцінка фінансової спроможності місцевих бюджетів у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіонів [Текст] / Л. Б. Рябушка, В. В. Койло // Бізнес інформ. – 2013. - №11. – С. 148-156
6. Постанови Верховної Ради України «Про основні напрямки бюджетної політики на 2014 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. – 19.04.2014 – Назва з екрана.
7. Налогово-бюджетная политика и экономический рост [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.kapital-rus.ru>. – 29.05.2014 – Название с экрана.
8. Балацкий Е. О. Закон Вагнера, кривая Арми–Рана и парадокс богатства /Е. О.Балацкий //Общество и экономика. – 2010. – №9. – С.45.
9. Боярко І. М. Державні видатки в економіці країни : монографія / І. М. Боярко, Н. А. Дехтяр, О. В. Дейнека. – Суми: Сумське видавництво ПВКП «Корпункт», 2013. – 109 с.
10. Рябушка, Л. Б. Анализ и оценка социально-экономического развития регионов Украины [Текст] / Л. Б. Рябушка, А. Є. Лапа // Збірник наукових праць Брянский государственный университет имени академика И.Г. Петровского. - Брянск : Ладомир, 2013. – С. 335-341.

4.3. Формування вимог до системи фінансового нагляду у контексті стратегічного розвитку економіки і фінансового сектора України

Враховуючи загострення проблеми забезпечення стійкості фінансового сектора і згладжування циклічності його функціонування і розвитку назріла суттєва необхідність формування цілісного бачення щодо розбудови фінансового нагляду і передусім визначення принципових підходів, методів та інструментів фінансового нагляду. Саме з огляду на це на сьогоднішній день питання стійкості фінансового сектора і розбудови фінансового нагляду враховуються в стратегічних і основоположних документах, які стосуються економічної системи в цілому, фінансового сектора та його структурних елементів, а також системи фінансового нагляду.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
РОЗДІЛ 1. ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ, ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	
1.1. Інституційні засади формування ефективної економічної політики держави	5
Жукова Лариса Миколаївна, к.е.н., старший викладач кафедри фінансів та кредиту економічного факультету. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	
1.2. Етапы становлення територіального самоуправління: опыт Польши	13
Финц Даниэль, д.э.н., профессор. Высшая Офицерская Школа Сухопутных Войск имени генерала Т.Костюшко. г.Вроцлав. Польша	
1.3. Сутність поняття «регіон» як економічної категорії	21
Стоянець Наталія Валеріївна, к.е.н., доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та євроінтеграції. Сумський національний аграрний університет	
1.4. Регіональний економічний розвиток як передумова формування сучасної стратегії регіональної політики	27
Прокоф'єва Ганна Сергіївна, викладач кафедри економіки та моделювання ринкових відносин. Інститут інноваційної та післядипломної освіти Одеського національного університету імені І.І.Мечникова	
1.5. Регіональна економічна політика та місцеві інтереси	35
Шатило Олексій Анатолійович, к.н. з держ. упр., доцент кафедри менеджменту організацій та адміністрування. Житомирський державний технологічний університет	
1.6. Інноваційний розвиток регіонів України за умов територіального поділу на макрорегіони	43
Карпенко Андрій Володимирович, к.е.н., доцент кафедри управління персоналом і економіки праці, Запорізький національний технічний університет	
1.7. Оцінка консолідованої політики забезпечення регіональної динаміки та парадигма її оновлення	60
Огдасеський Кирило Миколайович, к.с.н., доцент, декан факультету менеджменту, Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України	

РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА СТРАТЕГІЮ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИРОБНИЦТВА	
2.1. Формування та розвиток регіональної політики на залізничному транспорті України	76
Чеховська Марія Миколаївна, д.с.н., доцент кафедри економічної теорії, Державний економіко-технологічний університет транспорту	
2.2. Вплив геополітичного фактору на стратегію розвитку Одеського регіону	85
Маслій Наталя Дмитрівна, к.с.н., доцент кафедри економіки та моделювання ринкових відносин, Інститут інноваційної післядипломної освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова	
2.3. Аналіз існуючих положень щодо розвитку економічного механізму господарювання морської портової діяльності України	94
Мінакова Світлана Михайлівна, к.е.н., доцент кафедри «Системний аналіз і логістика», Одеський національний морський університет	
2.4. Оцінка забезпеченості паливно-енергетичними ресурсами національної та регіональної економіки Івано-Франківщини	103
Мазур Ірина Михайлівна, к.е.н., професор кафедри фінансів і кредиту, ПВНЗ «Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького»	
2.5. Енергетичний потенціал регіону як складова соціально-економічного розвитку регіону	120
Люльчак Зореслава Стефанівна, к.с.н., доцент кафедри маркетингу і логістики, Національний університет «Львівська політехніка», ІНЕМ	
2.6. Просторова концентрація факторів формування техногенних збитків в національному господарстві України	128
Кузьмін Олег Євгенович, д.с.н., професор, академік Української академії наук, директор Інституту економіки і менеджменту, завідувач кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва, Бублик Мирослава Іванівна, к.ф.-м.н., доцент, докторант кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва, Національний університет «Львівська політехніка»	
2.7. Наукові нариси до формування парадигми екологізації економіки рекреаційно - туристичного природокористування регіону	136
Нездоймінов Сергій Георгійович, к.е.н., доцент кафедри економіки та управління туризмом, Андрєєва Наталя Миколаївна, д.с.н., професор кафедри маркетингу, Одеський національний економічний університет	

2.8. Організаційно-економічні засади екологізації використання експортно-імпортного потенціалу регіону	146
Грищенко Вадим Федорович, к.е.н., заступник завідувача кафедри управління з наукової роботи, доцент кафедри управління,	
Грищенко Ірина Володимирівна, к.е.н., асистент кафедри управління,	
Сумський державний університет	
2.9. Аналіз стану оптової торгівлі в регіонах України	160
Ковальчук Костянтин Федорович, д.е.н., професор, декан факультету економіки та менеджменту,	
Хименко Олена Олександрівна, аспірантка кафедри фінансів, Національна металургійна академія України	

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

3.1. Типы бюджетных моделей и их использование в современных условиях	168
Войтенко Виктория Владимировна, старший преподаватель кафедры экономики и моделирования рыночных отношений Института инновационного и последипломного образования, Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова	
3.2. Роль бюджетного планування в реалізації бюджетної політики на місцевому рівні	174
Савчук Світлана Василівна, к.е.н., доцент кафедри фінансів, Тернопільський національний економічний університет	
3.3. Особливості формування і використання коштів місцевих бюджетів України на сучасному етапі	182
Пристига Людмила Анатоліївна, к.е.н., доцент кафедри фінансів та банківської справи,	
Басистюк Тетяна Вікторівна, здобувач, Хмельницький національний університет	
3.4. Теоретична концептуалізація бюджетного процесу на місцевому рівні в контексті забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів	191
Дем'янюк Антоніна Вікторівна, к.е.н., старший викладач кафедри фінансів,	
Тернопільський національний економічний університет	
3.5. Оптимізація місцевих запозичень України в контексті зарубіжної практики інвестиційної моделі економічного зростання	199
Кульчицька Надія Євстахівна, к.е.н., доцент кафедри податків та фіскальної політики,	
Тернопільський національний економічний університет	

3.5. Бюджетний націоналізм и принцип автономии местных бюджетов как основа построения бюджетной системы Украины 219
Никола Светлана Олеговна, аспирант кафедры менеджмента и математического моделирования рыночных процессов, преподаватель кафедры экономики и моделирования рыночных отношений Института инновационного и последипломного образования,

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

3.7. Регіональне природокористування як об'єкт державного податково-преференційного регулювання 226

Мареха Ірина Сергіївна, к.е.н., провідний фахівець кафедри економічної теорії,

Сумський державний університет

3.8. Забезпечення системи управління територіальним розвитком інструментальними засобами упередження кризових явищ 233

Сергеева Елена Романівна, к.н. з держ.упр., старший викладач кафедри «Товарознавство і торговельне підприємництво», Дніпропетровський університет бізнесу та права імені Альфреда Нобеля

3.9. Оцінка ефективності проєктів регіональної програми підтримки малого підприємництва на основі комплексного економічного показника 241

Сидорук Ірина Сергіївна, аспірантка кафедри міжнародної економіки і підприємництва,

Національний університет державної податкової служби України

3.10. Модельна оптимізація роботи підприємства на регіональному ринку 250

Шерстєнніков Юрій Всеволодович, к.ф.-м.н., доцент кафедри економічної кібернетики,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЗДІЛ 4. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

4.1. Концептуальні засади управління фінансовим потенціалом регіону 258

Індус Катерина Петрівна, аспірант.

Ужгородський торгово-економічний інститут

4.2. Фінансова децентралізація: нові виміри соціально-економічного розвитку регіонів 267

Рябушка Людмила Борисівна, к.е.н., доцент кафедри фінансів, ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

- 4.3. Формування вимог до системи фінансового нагляду у контексті стратегічного розвитку економіки і фінансового сектора України** 278
Кремень Вікторія Михайлівна, к.е.н., доцент кафедри фінансів, ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»
- 4.4. Інвестиційне забезпечення сталого розвитку регіонів України** 287
Гордісіско Віта Павлівна, к.с.н., доцент кафедри менеджменту, ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»,
Жулавський Аркадій Юрійович, к.с.н., професор кафедри управління,
Сумський державний університет
- 4.5. Формування фінансової бази регіону як важливий напрям регіональної політики в Україні** 296
Гордєєва-Герасимова Людмила Юрійвна, старший викладач кафедри статистики, обліку та економічної інформатики, Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара
- 4.6. Фінансове забезпечення розвитку Дніпропетровського регіону** 305
Демчук Наталія Іванівна, д.с.н., доцент кафедри фінансів,
Крючко Леся Станіславівна, к.с.н., доцент кафедри фінансів, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет
- 4.7. Проблеми забезпечення управління розвитком підприємства** 312
Горбунова Людмила Іванівна, к.с.н., доцент кафедри економіки та моделювання ринкових відносин Інституту інноваційної і післядипломної освіти,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
- 4.8. Місце банків України у забезпеченні стабільності розвитку народногосподарського комплексу** 322
Дорошенко Ганна Олександрівна, д.е.н., професор, завідувач кафедри управління персоналом та економіки праці,
Харківський інститут фінансів Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі
- 4.9. Вплив банківської системи України на соціально-економічний розвиток регіону** 334
Журавльова Тетяна Олександрівна, к.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та моделювання ринкових відносин,
Назаркіна Людмила Іванівна, старший викладач кафедри економіки й моделювання ринкових відносин,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

4.10. Проблеми банківського сектору та перспективи вдосконалення технологій антикризового управління банком	340
Колесник Ольга Олексіївна , аспірантка кафедри банківської справи КНЕУ імені Вадима Гетьмана, старший викладач кафедри економіки та моделювання ринкових відносин	
Костюлюнова Людмила Валентинівна , старший викладач кафедри економіки та моделювання ринкових відносин, Інститут інноваційної та післядипломної освіти Одеського національного університету імені І.І.Мечникова	
4.11. Значення банківського кредитування в системі забезпечення сталого економічного розвитку	346
Спільна Надія Проконівна , к.е.н., професор кафедри економіки підприємства та корпоративного управління.	
Жадапова Юлія Олексіївна , к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства та корпоративного управління, Одеська національна академія зв'язку імені О.С. Попова	
ВИСНОВКИ	353

Наукове видання

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ
РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ
(розвиток галузей та регіонального
виробництва, бюджетне регулювання
та фінансування)**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

Українською та російською мовами

Технічний редактор
Вишнякова Ірина Володимирівна, к.е.п., доцент
e-mail: vichnykova@mail.ru

Відповідальний за випуск *Вишнякова Ірина Володимирівна*

*Матеріали подано в авторській редакції.
При повному або частковому відтворенні матеріалів даної монографії
посилання на видання обов'язкове
Висловлені у виданні думки належать виключно авторам*

Формат 60x84^{1/8}. Ум. друк. арк. 21,1. Тираж 300 пр. Зам. № 0610/1.

Видавництво ПП «АРТ СИНТЕЗ-Т»,
вул. Карла Маркса, 73 г. м. Павлоград, 51400.
(0563) 20-07-20, (099) 725-23-44. E-mail: ast@ast-print.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4667 від 23.12.2013 р.

Надруковано у ФОП Бондарчук Ігор Матвійович,
вул. Карла Маркса, 73 г. м. Павлоград, 51400.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3556 від 17.08.2009 р.

